

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: **ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ:
ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ**
(на матеріалах Головного управління ДКСУ у Херсонській області)

**THE TAX SYSTEM OF UKRAINE: STAGES
OF FORMATION AND DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT**
(on the materials of the Main Department
of the State Treasury Service of Ukraine in Kherson Region)

Виконала: здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти групи ЗФДПМ(мб)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
освітньо-професійної програми «Державна податкова
та митна справа»

Татамир Л.В.
(прізвище та ініціали)
Керівник: Чижова Т.В.
(прізвище та ініціали)

Хмельницький – 2025 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Державна податкова та митна справа»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., професор
_____Лариса СІДЕЛЬНИКОВА
«17» 01 2025 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

_____Татамир Ліні Володимирівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Податкова система України: етапи становлення та напрями розвитку (на матеріалах Головного управління ДКСУ у Херсонській області)

керівник роботи _____Чижова Таміла Володимирівна, к.е.н.,
доцент_____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «16» січня 2025 року № 54-
с_____

2. Строк подання роботи здобувачем 18 червня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники, навчальні посібники, періодичні видання, звітність Головного управління ДКСУ у Херсонській області.

4. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретико-організаційні засади побудови податкової системи. Оцінка фіскальної ефективності податкової системи України в умовах євроінтеграції

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Робота містить 9 рисунків та 11 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-II розділів	Таміла ЧИЖОВА, доцент	17.01.2025	22.05.2025
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	17.01.2025	05.06.2025

7. Дата видачі завдання 17.01.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	17.01.25-22.01.25	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	23.01.25-30.01.25	виконано
3.	Написання 1 розділу	31.01.25-20.03.25	виконано
4.	Написання 2 розділу	21.03.25-13.05.25	виконано
5.	Формулювання висновків за темою дослідження	14.05.25-22.05.25	виконано
6.	Оформлення роботи	23.05.25-05.06.25	виконано
7.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	06.06.25	виконано
8.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	10.06.25	виконано
9.	Захист роботи в ЕК	18.06.25	

Здобувач _____
(підпис)

Ліна ТАТАМИР
(ім'я та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

Таміла ЧИЖОВА
(ім'я та прізвище)

РЕФЕРАТ

У роботі проаналізовано етапи становлення, сучасний стан та особливості функціонування податкової системи України. Запропоновано напрями її оптимізації з урахуванням міжнародного досвіду, спрямовані на підвищення ефективності адміністрування податків та покращення фінансової дисципліни. Податкова система виступає ключовим елементом формування доходної частини бюджету, регулювання економіки, забезпечення соціальних витрат та економічного розвитку держави. У роботі розкрито теоретико-організаційні основи побудови податкової системи, класифікацію податків, їх роль у державному регулюванні, а також інструментарій функціонування системи оподаткування. Проведено аналіз динаміки та структури податкових надходжень до Зведеного бюджету України у 2022–2024 роках, виявлено основні проблеми та запропоновано напрями вдосконалення з урахуванням зарубіжного досвіду.

Основними бюджетоформуючими податками в Україні є податок на додану вартість, податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств. Значну роль відіграють також місцеві податки і збори, що забезпечують фінансування регіональних програм та інфраструктурних проєктів. Розглянуто основні концепції реформування податкової системи, включаючи цифровізацію податкової служби, боротьбу з ухиленням від оподаткування, зменшення тіньової економіки та удосконалення законодавства.

Основний текст кваліфікаційної роботи бакалавра викладено на 89 сторінок. Робота містить 11 таблиць, та 9 рисунків. Список використаних джерел налічує 40 найменувань (не включаючи електронні ресурси). У роботі наведено 2 сторінки додатків.

Ключові слова: податкова система, податки, бюджет, податкова політика, податкові надходження.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ	6
1.1. Становлення та розвиток податкової системи	6
1.2. Класифікація податків та їх роль у державному регулюванні	13
1.3. Інструментарій функціонування податкової системи	20
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	27
2.1. Динаміка надходжень податків та зборів до Зведеного бюджету України	27
2.2. Аналіз структури податкових надходжень	35
2.3. Напрями оптимізації податкової системи України з урахуванням зарубіжного досвіду	48
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Актуальність теми. Податкова система є однією з ключових складових фінансової політики будь-якої держави, оскільки вона забезпечує надходження до бюджету, фінансує державні видатки та створює умови для економічного розвитку. В Україні податкова система за роки незалежності зазнала значних змін, які відображають економічні, політичні та соціальні трансформації, що відбулися в країні.

Розвиток української податкової системи супроводжувався численними реформами, спрямованими на забезпечення її ефективності, справедливості та відповідності європейським стандартам. Починаючи з 1991 року, податкове законодавство поступово модернізувалося, запроваджувалися нові податки та збори, змінювалися підходи до їх адміністрування та оптимізувалося податкове навантаження. Водночас Україна продовжує шукати шляхи вдосконалення податкової системи з урахуванням міжнародного досвіду та викликів сучасної економіки. Зумовлена також необхідністю вдосконалення податкової системи в умовах фінансової нестабільності, зростання державного боргу та потреби у забезпеченні сталого бюджетного наповнення. В умовах війни та економічної турбулентності роль податків як інструменту фіскального регулювання та підтримки державного сектора значно зросла. Ефективне функціонування податкової системи стає запорукою не лише економічної стабільності, а й фінансової безпеки країни. Водночас, гармонізація податкового законодавства України з європейськими стандартами є одним із пріоритетних завдань на шляху до інтеграції в ЄС. Саме тому дослідження податкової системи, її розвитку, проблем і перспектив набуває особливої важливості.

Теоретичне і практичне значення теми. Дослідження податкової системи України, її етапів становлення та напрямів розвитку має важливе наукове значення, оскільки дозволяє поглибити розуміння процесів

формування податкової політики та її впливу на економічний розвиток держави. У статті узагальнено основні концепції та підходи до організації податкових систем, проаналізовано їх еволюцію в українському контексті та систематизовано основні проблеми, що виникали на різних етапах розвитку податкової системи.

Отримані результати можуть слугувати основою для подальших досліджень у сфері податкової політики, бюджетного планування, фінансового регулювання та економічного розвитку. Вони також сприяють удосконаленню методології аналізу ефективності податкової системи та оцінки її впливу на соціально-економічні процеси в країні. Крім того, вивчення досвіду інших країн щодо побудови ефективної податкової системи дозволяє зробити відповідні висновки щодо можливостей адаптації найкращих світових практик до українських реалій. Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для підготовки проєктів законодавчих змін, вдосконалення системи адміністрування податків та підвищення рівня податкової культури в суспільстві. Таким чином, робота має не лише теоретичну цінність, а й прикладну спрямованість.

Мета і задачі роботи. Основна мета кваліфікаційної роботи бакалавра полягає в аналізі дослідження процесу становлення податкової системи України, оцінки її сучасного стану та розробки пропозицій щодо її подальшого розвитку з урахуванням економічних реалій та міжнародного досвіду. Досягненню поставленої мети приводить необхідність вирішення таких завдань:

1. Дослідити сутність, функції та принципи податкової системи.
2. Проаналізувати основні наукові методи формування податкової політики.
3. Вивчити міжнародний досвід організації податкової системи та можливості його адаптації в Україні.

4 Дослідити основні етапи становлення податкової системи України в період незалежності.

5. Визначити основні проблеми податкової політики України, зокрема, ефективність адміністрування податків, податкове навантаження та контроль.

6. Оцінити сучасний стан податкової системи України, виявити її сильні та слабкі сторони.

Методи дослідження. До основних методів дослідження включаються порівняння української податкової системи з міжнародним досвідом, що дозволило виявити особливості, сильні та слабкі сторони української податкової системи. Використання статистичних даних дозволяє оцінити динаміку збору податків та ефективність податкового адміністрування. Окрему увагу ми приділяємо нормативно-правовій базі у сфері оподаткування, що допомагає визначити, чи відповідають законодавчі норми сучасним економічним реаліям та міжнародним стандартам. Також застосовано системний підхід, який дав змогу розглядати податкову систему як цілісну структуру, що взаємодіє з економічними та соціальними процесами в країні. Індуктивний та дедуктивний методи використано для формулювання загальних висновків на основі аналізу конкретних показників і навпаки — перевірки загальних закономірностей на прикладі України. Крім того, у роботі використано графічний метод, який дозволив наочно представити динаміку змін у податкових надходженнях, структуру податків та інші ключові показники. Такий комплексний підхід сприяв глибшому розумінню процесів, що відбуваються в податковій сфері, та дозволив сформулювати обґрунтовані висновки й рекомендації.

Структура роботи. Структура роботи включає два розділи. Перший розділ присвячується теоретико-організаційній основі побудови податкової системи, її історичний розвиток, етапи формування, а також надається сучасна класифікація податків та характеристика основних податкових інструментів. Другий розділ присвячено аналізу сучасного стану податкової системи України, дослідженню динаміки надходжень до бюджету,

виявленню ключових проблем та перспектив оптимізації, з урахуванням зарубіжного досвіду. У роботі використано таблиці, діаграми та статистичні показники для ілюстрації динамічних змін.

Характеристика суб'єкта дослідження. Суб'єктом дослідження виступає податкова система України як сукупність економічних, правових та адміністративних механізмів, що забезпечують мобілізацію доходів до бюджету держави. Основну увагу приділено функціонуванню Державної податкової служби України, яка є центральним органом виконавчої влади, відповідальним за реалізацію державної податкової політики. Також у фокусі дослідження – Зведений бюджет України, зокрема податкові надходження до нього у 2022–2024 роках.

Огляд джерел, що використані у роботі. У процесі написання роботи було використано комплекс наукових, нормативно-правових, статистичних та аналітичних джерел. До основних джерел належать Податковий кодекс України, закони України, офіційні звіти Державної податкової служби та Міністерства фінансів України. Крім того, проаналізовано аналітичні доповіді міжнародних організацій (зокрема МВФ та Світового банку), матеріали наукових публікацій українських економістів, а також статті з фахових журналів та наукових конференцій.

Особливу увагу приділено статистичним базам даних, зокрема інформації Державної служби статистики України, яка дозволила провести кількісний аналіз податкових надходжень у динаміці. У роботі також використовувались дані з офіційних порталів, таких як Єдиний вебпортал відкритих даних та інформаційно-аналітичні ресурси Верховної Ради України. Такий широкий спектр джерел забезпечив об'єктивність дослідження, наукову обґрунтованість висновків і можливість комплексного аналізу стану податкової системи на сучасному етапі її розвитку.